

POLITECHNIKA
OPOLSKA

PRZEGLĄD NAUK STOSOWANYCH

pod redakcją
Brygidy Klemens
Aleksandry Zygmunt

nr **20**

Wydział Ekonomii i Zarządzania
Opole, 2018

PRZEGLĄD NAUK STOSOWANYCH
NR 20

ISSN 2353-8899

Przegląd Nauk Stosowanych Nr 20 (3)

Redakcja: Brygida Klemens, Aleksandra Zygmunt

Wszystkie artykuły zostały ocenione przez dwóch niezależnych recenzentów

All contributions have been reviewed by two independent reviewers

Komitet Naukowy czasopisma:

dr hab. Mariusz Zieliński (przewodniczący)

dr inż. Małgorzata Adamska, dr hab. Maria Bernat, dr Ewa Golbik-Madej,
dr Anna Jasińska-Biliczak, dr hab. Izabela Jonek-Kowalska, dr inż. Brygida Klemens,
dr hab. Barbara Kryk, dr Małgorzata Król, dr hab. Aleksandra Kuzior,
prof. dr hab. Krzysztof Malik, dr hab. Mirosława Michalska-Suchanek,
Roland Moraru, PhD. Prof. (Rumunia), doc. PhDr. Michal Oláh PhD (Słowacja),
Volodymyr O. Onyshchenko, Ph.D. Prof. (Ukraina), dr hab. Kazimierz Rędziński,
dr Alina Rydzewska, dr hab. Brygida Solga, dr inż. Marzena Szewczuk-Stępień,
dr hab. Urszula Szuścik, doc. PhDr. ThDr. Pavol Tománek, PhD (Słowacja),
PhDr. Jiří Tuma, PhD (Republika Czeska), dr hab. inż. Janusz Wielki

Komitet Redakcyjny:

dr hab. Mariusz Zieliński (przewodniczący)

dr inż. Małgorzata Adamska, dr hab. Maria Bernat, prof. dr hab. Krzysztof Malik,
dr hab. inż. Janusz Wielki, dr Agnieszka Janeta (sekretarz)

Recenzenci: Agnieszka Dembicka-Niemiec, Niki Derlukiewicz, Włodzimierz Godłowski,
Izabela Jonek-Kowalska, Sebastian Kot, Anna Mempel-Śnieżyk,
Katarzyna Orfin-Tomaszewska, Jan Polcyn, Inessa Sytnik, Michał Wanke,
Małgorzata Wróblewska

Copyright by Politechnika Opolska 2018

Projekt okładki: Krzysztof Kasza

Opracowanie graficzne: Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej

Wydanie I, 2018 r.

ISSN 2353-8899

Spis treści

Brygida KLEMENS, Aleksandra ZYGMUNT SŁOWO WSTĘPNE	5
Piotr ZAMELSKI PRIORYTET DOBRA WSPÓLNEGO OSIĄ RÓWNOWAGI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGIONU	7
Nataliia MARYNENKO, Iryna KRAMAR, Tetiana PODVIRNA, Svitlana KHRUPOVYCH TAXATION TRENDS, RANKINGS AND PERSPECTIVES FOR UKRAINE	15
Lucia Ludvigh CINTULOVÁ, László PARÁK, Pavol TOMÁNEK FULLFILMENT OF NEEDS OF PEOPLE WITH DISABILITIES IN THE CONTEXT OF THE QUALITY OF LIFE	32
Lucia Ludvigh CINTULOVÁ, László PARÁK, Pavol TOMÁNEK THE KEY TOOLS IN SOCIAL WORK WITH PEOPLE WITH DISABILITIES	43
Brygida KLEMENS, Magdalena WOŁCZAŃSKA ZNACZENIE SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH DLA ROZWOJU GMIN - CASE STUDY GMINY SKARBIMIERZ	55
Sabina KŁOSA FUNDUSZE EUROPEJSKIE W ROZWOJU REGIONALNYM WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO NA PRZYKŁADZIE RPO WO 2014-2020	69
Sabina PUCHAŁA, MARTINA RICHTER WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UNIJNYCH W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM W PERSPEKTYWIE FINANSOWANIA 2014-2020	95

SŁOWO WSTĘPNE

Dwudziesty numer kwartalnika Przeglądu Nauk Stosowanych ma charakter przekrojowy. Obejmuje siedem artykułów, a tematyka większości z nich koncentruje się wokół wybranych aspektów rozwoju lokalnego i regionalnego.

Pierwszy z artykułów, autorstwa Piotra Zamelskiego, porusza tematykę dobra wspólnego w aspekcie równoważenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Na tym tle uwypuklono konieczność właściwego wyznaczenia celów rozwoju i sposobów ich wdrażania. Podkreślono również rangę trafnej diagnozy i prognozy sytuacji w rozwoju regionalnym. Zwrócono także uwagę na konieczność odpowiedniej koordynacji rozwoju społeczno-ekonomicznego. Wskazano, że w tym zakresie priorytetem dobra wspólnego nabiera kluczowego znaczenia.

Następny artykuł, przygotowany przez Natalię Marynenko, Irynę Kramar, Tetianę Podvirna oraz Svitlanę Khrupowych, przybliży zagadnienia podatków w prowadzeniu działalności gospodarczej. Szczególna uwaga poświęcona została obciążeniom podatkowym występującym na Ukrainie. W tym zakresie dokonano analizy porównawczej określonych aspektów systemu podatkowego Ukrainy w odniesieniu do wybranych krajów.

Lucia Ludvigih Cintulová, László Parák i Pavol Tománek są autorami następnych dwóch artykułów. Skupiają się one na zagadnieniach kapitału ludzkiego. Kluczowy nacisk położony został w nich na osobach z niepełnosprawnością. Pierwszy z artykułów związany jest z umiejscowieniem niepełnosprawności widzenia w relacji do teorii hierarchii potrzeb Masłowa. Zaprezentowane wyniki badań ankietowych wskazują, że jakość życia osób z niepełnosprawnością widzenia oddziałuje na każdą dziedzinę ich życia. Drugi z artykułów nawiązuje do pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi. W tym obszarze przeprowadzono analizę kluczowych modeli niepełnosprawności. Ukazano również rolę i znaczenie koncepcyjnych ram działań w zakresie m.in. przygotowania osób niepełnosprawnych do radzenia sobie z problematyczną sytuacją.

Kolejny artykuł, autorstwa Brygidy Klemens oraz Magdaleny Wołczańskiej, uwypukla rangę Specjalnych Stref Ekonomicznych (SSE) w rozwoju społeczno-gospodarczym jednostek samorządu terytorialnego. W tym obszarze przeprowadzono rozważania nad powiązaniem atrakcyjności inwestycyjnej regionu z SSE. Wyeksponowano również korzyści i problemy związane z funkcjonowaniem Specjalnych Stref Ekonomicznych w układach lokalnych. Przeprowadzono także analizę dotyczącą wpływu Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na rozwój gminy Skarbmierz.

Dwudziesty numer kwartalnika Przeglądu Nauk Stosowanych kończą dwa artykuły, które podejmują zagadnienia związane z finansowaniem rozwoju regionalnego środkami unijnymi. W pierwszym z nich, autorstwa Saby Kłosa, przedstawiono zależności zachodzące między rozwojem regionalnym a polityką regionalną Unii Europejskiej. Zaprezentowano również kierunki rozwoju

Opolszczyzny zawarte w założeniach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego (RPO WO) na lata 2014-2020. Dokonano także analizy udziału środków unijnych w całkowitej wartości projektu oraz wpływu RPO WO na rozwój Opolszczyzny. Z kolei drugi artykuł, opracowany przez Sabinę Puchałę i Martinę Richter, koncentruje się wokół wybranych inwestycji Opolszczyzny finansowanych przy udziale funduszy pomocowych Unii Europejskiej. Porusza również zagadnienie efektywnego wykorzystania środków unijnych.

Redaktorzy tomu wraz z Redakcją Przeglądu Nauk Stosowanych wyrażają nadzieję, że przedstawione w niniejszej publikacji prace będą stanowiły cenny materiał do dyskusji oraz inspirację w prowadzeniu badań naukowych w obszarze rozwoju lokalnego i regionalnego.

Brygida Klemens

Aleksandra Zygmunt

Piotr ZAMELSKI

PRIORYTET DOBRA WSPÓLNEGO OSIĄ RÓWNOWAGI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGIONU

Streszczenie: Przedmiotem opracowania jest problem znaczenia dobra wspólnego dla równowagi rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. W rozważaniach dąży się do wykazania, że podstawą określenia celów i działań służących rozwojowi regionalnemu, także na poziomach wspólnot mniejszych i większych od regionu, musi być dobro wspólne. Jako wartość zakotwiczona w prawie naturalnym i filozofii klasycznej dobro wspólne agreguje ogół składników potrzebnych do integralnego rozwoju osób i wspólnot ludzkich. Rozwój zrównoważony jawi się zatem jako konsekwencja poszukiwania i urzeczywistniania dobra wspólnego w polityce rozwoju.

Słowa kluczowe: dobro wspólne, rozwój regionalny, aksjologia prawa.

THE PRIORITY OF THE COMMON GOOD AS A BALANCE AXIS FOR THE SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS

Summary: This paper deals with the issue of the significance of the common good for the sustainability of the social and economic development of regions. The purpose of the paper is to show that the common good should be the basis for defining the objectives and measures in the field of regional development, which can also be implemented at the local and national levels. As a value deeply rooted in natural law and classical philosophy, the common good encompasses elements indispensable in the development of individuals and communities. Therefore, sustainable development can be perceived as a consequence of searching for and implementing the common good in development policies.

Keywords: common good, regional development, axiology of law.

1. WSTĘP

Opracowanie podejmuje zagadnienie funkcji i znaczenia wartości dobra wspólnego w procesach planowania i realizowania zadań związanych z rozwojem regionalnym. Rozważania koncentrują się na problematyce filozoficzno-prawnej oraz jej odniesieniu do wybranych problemów makroekonomii, ekonomii społecznej i polityki rozwoju. W toku rozważań odniesiono się kolejno do zagadnień anatomii rozwoju społeczno-gospodarczego jako pojęcia i zjawiska społecznego, teleologii rozwoju regionalnego i koordynacji działań mu służących oraz rudymentalnego znaczenia dobra wspólnego dla zrównoważonego rozwoju wspólnoty. Celem badawczym opracowania jest wykazanie logicznego i funkcjonalnego związku pomiędzy przyjęciem priorytetu dobra wspólnego w

polityce rozwojowej a możliwością osiągnięcia i utrzymania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

2. ANATOMIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Rozwój jest naturalnym wyznacznikiem istnienia człowieka i społeczeństwa w czasie, który w optymalnej sytuacji odznacza się konstruktywnym przekształcaniem indywidualnych i zbiorowych potencjalności dzięki wykorzystaniu dostępnych zasobów materialnych i niematerialnych. W praktyce „rozwój może polegać na zmianach pozytywnych (rozwój progresywny), ale również na zmianach negatywnych (rozwój regresywny)”, przy czym ocena jakości rozwoju zależy od przyjętego kryterium wartościującego oraz realnych możliwości (czynników zależnych i niezależnych) [Pająk, Dahlke, Kvilinskyi 2016: 113–114]. O ile w przypadku osoby ludzkiej rozwój fizyczny i psychiczny przebiega w sposób naturalny, a jego zaburzenia mogą wynikać z nieprawidłowości egzogennych lub endogennych, to rozwój rozumiany w skali społecznej wymaga mądrego zarządzania w sferach polityki i gospodarki mającego za finalny cel dobro wspólne. Nietrafna w tym względzie okazała się chociażby liberalna koncepcja „niewidzialnej ręki rynku”, która neguje potrzebę czynnej troski o dobro wspólne [Ładyga 2015; Toporowski 2012]. Tymczasem „rynek samoistnie nie mógłby dłużej funkcjonować, gdyż zniszczyłby ludzką i naturalną substancję społeczeństwa, sprowadziłby ludzkość do stanu dzikości. Rynek wymaga więc innych instytucji i tylko wówczas, gdy jest przez nie ograniczany i regulowany staje się napędem rozwoju społeczno-gospodarczego” [Hausner 2012: 15].

Jedną z dymensji terytorialnych rozwoju społeczno-gospodarczego jest rozwój regionalny, przez który rozumie się całokształt procesów zmian zachodzących w regionie, przy czym badania naukowe zwykle koncentrują się na aspektach ekonomicznych i demograficznych rozwoju [Potoczek 2003: 14; Wyniki 2009: 225]. Na potrzeby rozważań pojęcie rozwoju regionalnego utożsamiono z rozwojem województwa. Wśród kluczowych problemów rozwoju regionalnego, które wpływają na progresję lub regresję regionu, należy wymienić kolejno teleologię, koordynację i równowagę rozwoju regionalnego. Sam rozwój stanowi kategorię immanentną a jego rezultaty krótkoterminowe i długoterminowe nie zawsze okazują się korzystne dla wspólnoty regionalnej i interesów państwa, stąd kluczowa okazuje się rola planowania i zarządzania rozwojem regionalnym. Wreszcie, trzeba podkreślić, że możliwości rozwoju zawsze mają swoje granice z uwagi na ograniczenia potencjału i zasobów, trudności obiektywne oraz błędy diagnostyczno-planistyczne.

3. TELEOLOGIA I KOORDYNACJA ROZWOJU REGIONALNEGO

Przez teleologię rozwoju regionalnego należy rozumieć cele ustalone przez odpowiedzialne organy władzy publicznej, które mają zostać osiągnięte za pomocą podejmowanych środków. „Ludzie starają się osiągać cele, które w teraźniejszości nie istnieją, ale są już antycypowane i w ten sposób obecne

w ich umyśle. Zachowanie ukierunkowane jest więc na osiągnięcie celu, ale motywuje je aktualna antycypacja tego celu” [Timoszyk-Tomczak, Bugajska 2012: 21]. W warunkach państwa unitarnego, jakim jest Rzeczpospolita Polska, rozwój regionalny charakteryzuje się multicentrycznym modelem planowania i wdrażania, ponieważ zaangażowane weń są organy władzy publicznej szczebla centralnego i terenowego, zarówno państwowe jak i samorządowe, a pośrednio także instytucje Unii Europejskiej [Kokocińska 2014; Jegorow 2016]. Współcześnie do procesu programowania rozwoju regionalnego wprowadza się również elementy partycypacji społecznej, np. budżety obywatelskie [Dębowska-Romanowska 2015; Dolewska 2015], które sprzyjają poszerzeniu liczby osób współodpowiedzialnych za kształt ekonomicznych aspektów dobra wspólnego.

Właściwe wyznaczenie celów rozwoju i sposobów ich wdrażania jest niemożliwe bez trafnej diagnozy i prognozy sytuacji. Element diagnostyczny obejmuje w szczególności ustalenie aktualnie istniejących braków i potrzeb, które wymagają aktywności struktur publicznych, z kolei element prognostyczny dotyczy dających się przewidzieć problemów i zdarzeń w przyszłości. Nietrudno przewidzieć, że nawet niewielki błąd popełniony na etapie ustalania celów może w kolejnych latach skutkować różnymi trudnościami w sferze gospodarczej i społecznej, dlatego programowanie rozwoju musi uwzględniać możliwie długą perspektywę czasową oraz możliwie szeroką gamę problemów i zadań. Klasyycznym przykładem błędów popełnianych przez administrację publiczną jest inwestowanie w społecznie nieprzydatną infrastrukturę techniczną, ignorowanie wpływu inwestycji na środowisko naturalne czy zbyt wąskie spektrum wdrażanych działań. Różne mogą być zresztą przyczyny tworzenia wadliwego katalogu lub hierarchii celów i działań, m.in. brak przemyślanej strategii, błędna ocena sytuacji, oparcie na błędnych paradygmatach, spojrzenie sektorowe zamiast systemowego, dążenie do uzyskania chwilowego poklasku, niechęć do współpracy wynikająca z podziałów politycznych oraz zwykła korupcja.

Jakkolwiek rzeczywistość negatywnie zweryfikowała bierność władzy publicznej w sferze gospodarczej, równie poważne niebezpieczeństwa w procesie programowania rozwoju regionalnego płyną z podejścia etatystycznego, które nadmiernie ogranicza samoregulacyjne zdolności życia społecznego i gospodarczego [Stępnicka 2015]. Samoregulacja jest automatyczną odpowiedzią na „stosunkowo niewielkie zmiany zachodzące w otoczeniu, co należy zrozumieć jako działanie zmierzające do przywrócenia stanu równowagi przy zmianach otoczenia niewymagających zmian regulacyjnych. Tak postrzegany podstawowy wymiar samoregulacji sprowadza się do poszukiwania stanu symetrii między strukturą i wewnętrznym sposobem funkcjonowania [...] a różnymi stanami otoczenia [...]” [Letkiewicz 2012: 93-94]. Analogicznie, wprowadzenie lub utrzymywanie nietrafnych rozwiązań regulacyjnych (a takimi zawsze są przepisy nazbyt szczegółowe) zaburza procesy samoregulacji oraz uniemożliwia utrzymanie lub przywrócenie niezbędnej równowagi.

Drugim z przywołanych determinant rozwoju regionalnego jest jego koordynacja, która stanowi konsekwencję przyjętych celów, technik i sposobów ich

wdrażania oraz stosowanych środków korygujących. Pojęcie to można rozpatrywać w ujęciu synchronicznym (w odniesieniu do działań podjętych w tym samym przedziale czasowym) i diachronicznym (w odniesieniu do działań podejmowanych w różnym czasie, ale związanych tym samym miejscem lub docelową grupą społeczną). Rozwój skoordynowany odznacza się spójnymi działaniami zbieżnymi z realnymi potrzebami społeczeństwa, które w długiej perspektywie czasowej przyczyniają się do podniesienia jakości życia ogółu społeczeństwa. *A contrario*, rozwój nieskoordynowany można określić jako praktyczne wdrożenie błędnych koncepcji rozwojowych, które skutkują utratą równowagi rozwojowej i w konsekwencji dezintegracją w sferze społeczno-gospodarczej. Brak koordynacji rozwojowej może również wynikać z wprowadzania niekompatybilnych inwestycji rozwojowych przez różne ośrodki władzy publicznej lub organy działające w różnych kadencjach, choć prawne dopuszczenie takiej sytuacji samo w sobie można zakwalifikować jako błąd w koncepcji rozwoju państwa.

Zagadnienia celów rozwoju regionalnego i koordynacji podejmowanych działań są ściśle powiązane i wzajemnie się przenikają. W szczególności skoordynowane i względnie stabilne muszą być cele strategiczne określone na poziomie co najmniej krajowym, nie może zachodzić sprzeczność pomiędzy celami przyjętymi na poziomie kraju i w poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego, wreszcie realizacja celów musi odpowiadać ich treści, a gdy osiągnięcie celów okazuje się nierealne lub niekorzystne, nie należy zwlekać z ich rewizją. Formalne utrzymywanie celów przy jednoczesnej realizacji odmiennych działań podważa bowiem autorytet władzy publicznej, ale również tworzy niebezpieczeństwo inspirowania poszczególnych działań przez odmiennie, a nawet sprzeczne podstawy aksjologiczne. „Strategia długookresowa na szczeblu regionu potrzebna jest przede wszystkim po to, aby sterować procesem rozwoju i aktywnie nań oddziaływać. Tylko strategia bowiem może przekształcić przypadkowe i żywiołowe zdarzenia, fakty, zjawiska i procesy w ciąg działań wewnętrznie spójnych, zawierających pewną logikę wewnętrzną i wzajemne powiązania. Bez tego pozycja decydentów na tym szczeblu sprowadzałaby się tylko do roli biernych obserwatorów, pozbawionych jakiegokolwiek wpływu na przebieg realnych procesów w gospodarce i życiu społecznym” [Karpiński 2014: 45].

4. DOBRO WSPÓLNE ŹRÓDŁEM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Ostatecznym celem rozwoju regionalnego jest dobro wspólne społeczności regionalnej, sprzężone z dobrem wspólnym całego państwa oraz mniejszych wspólnot tworzących region, w tym poszczególnych rodzin będących ostatecznymi beneficjentami rozwoju społeczno-gospodarczego. Jakiegokolwiek rozważania nad celami rozwoju regionalnego i korelatem rozmaitych działań z nim związanych mają bowiem sens wyłącznie wówczas, gdy na końcu owych wysiłków znajduje się realny i trwały rozwój osób i wspólnot ludzkich. Rozumienie dobra wspólnego we współczesnej myśli filozoficznej, ekonomicznej i prawnej

musi uwzględniać tradycję i historię tego pojęcia, którym już w starożytności i średniowieczu określano ogół warunków materialnych i pozamaterialnych potrzebnych do pełnego, integralnego rozwoju osób i wspólnot ludzkich [Kość 2005: 197; Słomski 2000: 77-78]. Oczywiście realne życie charakteryzuje się różnymi niedoborami, dlatego mianem dobra wspólnego określa się zarówno wartości aktualnie dostępne jak i potencjalnie możliwe do osiągnięcia (w tym kontekście mówi się o budowie dobra wspólnego). Pojęcie dobra wspólnego odnosi się do rozmaitych wspólnot ludzkich poczynając od rodziny, przez społeczności lokalne i regionalne, wspólnotę polityczną (państwową), kończąc na społeczności międzynarodowej [Krucina 1972: 255-258]. W takim ujęciu rozwój regionalny polega na budowaniu dobra wspólnego na każdym z wymienionych poziomów ze względu na ich wzajemne powiązanie i przenikanie. Wspólnota regionalna jest bowiem zbiorem mniejszych wspólnot oraz uczestnikiem wspólnot większych. Warto także podkreślić, że dobro wspólne ma własną jakość związaną z celami i zadaniami danej wspólnoty, w żadnym wypadku nie dając się ograniczyć do zwykłej sumy dóbr mniejszych wspólnot wchodzących w jej skład [Böckenförde 1994: 248-249].

Przyjęcie priorytetu dobra wspólnego w polityce rozwojowej musi odbywać się na poziomie strategicznym i operacyjnym, ale jeszcze przed rozpoczęciem planowania jakichkolwiek celów i działań wymaga szerokiego porozumienia co do uniwersalnych wartości i specyficznych potrzeb wspólnoty regionalnej. Treść dobra wspólnego jest stała i obiektywna z uwagi na organiczne powiązanie z naturalnymi wymogami rozwoju człowieka, modyfikacjom może ulegać co najwyżej katalog aktualnie dostępnych środków służących urzeczywistnieniu dobra wspólnego. Niezbędnym elementem prawdziwego dobra wspólnego jest solidarność, która nie toleruje partykularyzmów wewnątrz wspólnoty, krzywdy i niesprawiedliwości oraz przedmiotowego wykorzystywania ludzi i innych społeczności. Oczywiście, rywalizacja, przemoc i grabież wpisują się w smutne dziedzictwo historyczne ludzkości, ale ich efektem zawsze był rozwój ekonomiczny jednych (przy ich moralnej degradacji) kosztem cierpienia i regresu rozwojowego innych. „W takim wypadku kultura społeczna, rozumiana jako zachowania ludzi wobec siebie, ich stosunek do różnych wartości oraz współdziałanie zachodzące między nimi, cechuje się brakiem poczucia jedności, solidarności oraz wzajemnej i wspólnej odpowiedzialności. W efekcie trudno mówić o istnieniu wspólnoty, a co za tym idzie także o pełnym urzeczywistnieniu jej owoców” płynących z rozpoznania i przyjęcia priorytetu dobra wspólnego [Zamelski 2014: 83].

Błąd w identyfikacji problemów i potrzeb wspólnoty jest problemem obiektywnym, niezależnie od zamiaru osób działających w charakterze organów administracji publicznej poszczególnych szczebli i zatrudnionych przez nich ekspertów. Sytuacja taka polega na nierozpoznaniu dobra wspólnego i z zasady skutkuje wdrażaniem działań prorozwojowych, które są niespójne, zbędne albo wręcz szkodliwe. Co za tym idzie, generowane wysiłki koncepcyjne, finansowe i organizacyjne wspólnoty regionalnej zostają zmarnotrawione, realne problemy

pozostają bez rozwiązania a wdrażane rozwiązania nie tylko nie zaspokajają realnych potrzeb wspólnoty, ale mogą nawet przyczyniać się pogłębienia istniejących trudności. W takich warunkach nie udaje się osiągnąć równowagi w rozwoju regionalnym a narastający chaos ostatecznie prowadzi do regresu. Na szczęście administracja publiczna nie jest jedynym podmiotem zainteresowanym rozwojem regionu i podejmującym w tym celu określone działania, dobro wspólne jest bowiem w jakiś sposób urzeczywistniane przez wszystkich członków wspólnoty, a także przez podmioty zewnętrzne. Często ujawnia się tutaj swoisty zbiorowy rozsądek członków wspólnoty, w filozofii klasycznej określanej jako *sensus communis* [Leszczyński 2011: 5], tym niemniej siła i możliwości współczesnego aparatu władzy publicznej powodują, że oddolna korekta jego działań bywa bardzo trudna lub wręcz niemożliwa.

Jak zauważono, zrównoważony rozwój regionu wymaga pogłębionej świadomości dobra wspólnego, które musi wyznaczać cele i działania zarówno o charakterze strategicznym, jak i doraźnym. W znacznej mierze powodzenie rozwoju regionalnego zależy od walorów etycznych i kompetencji merytorycznych osób odpowiedzialnych za poszczególne jego obszary i fazy, nie wyłączając należytego przygotowania ogółu członków wspólnoty. Również w tym kontekście potwierdza się znana od wieków reguła, zgodnie z którą nikt nie może dzielić się tym, czego sam nie posiada. Z kolei partycypacja społeczna stanowi „konieczny warunek działania na rzecz dobra wspólnego, dzięki któremu społeczeństwo może stopniowo zbliżać się do ideału wspólnoty. Warto dodać, że rozwiązania inspirowane indywidualizmem z reguły ukierunkowują uczestnictwo osób i wspólnot na niepoohamowaną konkurencję, która podważa znaczenie dobra wspólnego i solidarności dla integralnego i zrównoważonego rozwoju” [Stadniczeńko, Zamelski 2016: 132].

5. ZAKOŃCZENIE

Dobro wspólne jest wartością życia społecznego, która pozwala formułować cele i dobierać sposoby ich realizacji z pożytkiem dla całej wspólnoty w długiej perspektywie czasowej, co określa się mianem zrównoważonego rozwoju. Uwzględnienie wartości dobra wspólnego w działaniach organów władzy publicznej, które zawsze w mniejszym lub większym stopniu wpływają na rozwój regionu, wymaga szerokiej współpracy zaangażowanych podmiotów i odrzucenia partykularyzmów. Priorytet dobra wspólnego ujawnia się w działaniach i zaniechaniach na wszystkich etapach realizowania polityki rozwoju, ale jego miernikiem w szczególności są teleologia i koordynacja podejmowanych działań. Bez wątplenia środki prawne nie są w stanie skutecznie doprowadzić ludzi do zrozumienia istoty dobra wspólnego i uczynienia zeń priorytetu prowadzonych działań, tym niemniej rangę dobra wspólnego można i należy umacniać poprzez przywoływanie go w odpowiednich aktach prawnych i dokumentach planistycznych jako wartości naczelnej polityki rozwoju. W ten sposób dobro wspólne dozna wzmocnienia w świadomości prawnej społeczeństwa jako wy-

znacznik postępowania (funkcja wychowawcza) oraz kryterium oceny działań władzy publicznej (funkcja kontrolna).

Literatura:

- [1] Böckenförde, E.W.: *Wolność – państwo – Kościół*. Tłum. P. Kaczorowski. Kraków: Znak 1994.
- [2] Dębowska-Romanowska, T.: *Budżet obywatelski jako instytucja prawa samorządowego*. „Przedsiębiorczość i Zarządzanie” 2015, nr 16. Część 3: „Wyzwania psychologii biznesu w wymiarze międzykulturowym”;
- [3] Dolewka, Z.: *Budżet partycypacyjny w teorii i w praktyce*. „Research Papers of the Wrocław University of Economics / Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2015, nr 408.
- [4] Hausner, J.: *Koncepcja modelu polityki rozwoju społeczno-gospodarczego*. W: *Zarządzanie strategiczne rozwojem*, J. Górniak, S. Mazur (red.). Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012.
- [5] Karpiński, A.: *Rola strategii długookresowej w rozwoju regionu - pozytywne wzorce - najczęstsze błędy*. „Mazowsze. Studia Regionalne” 2014, nr 14.
- [6] Kokocińska, K.: *Prawny mechanizm prowadzenia polityki rozwoju w zdecentralizowanych strukturach władzy publicznej*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM 2014.
- [7] Jegorow, D.: *Planowanie strategiczne w rozwoju regionalnym - Polska w perspektywie 2020 roku*. „Przedsiębiorczość i Zarządzanie” 2016, nr 17/4. Część 1: „Między teorią i praktyką zarządzania: dokonania, dylematy, inspiracje: nauka dla praktyki gospodarczej i samorządowej”.
- [8] Kość, A.: *Podstawy filozofii prawa*. Lublin: Petit 2005.
- [9] Krucina, J.: *Dobro wspólne. Teoria i jej zastosowanie*. Wrocław: Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna 1972.
- [10] Leszczyński, D.: *Zdrowy rozsądek i sceptycyzm*. „Roczniki Filozoficzne” 2011, nr 1, tom LIX.
- [11] Letkiewicz, A.: *Symetryzacja w procesach samoregulacji przedsiębiorstw*. „Studia i Materiały Instytutu Transportu i Handlu Morskiego” 2012, nr 9.
- [12] Ładyka, S.: *Liberalizm czy neoliberalizm w polityce gospodarczej państwa*. „International Business and Global Economy” 2015, nr 31
- [13] Pająk K., Dahlke P., Kvilinskyi O.: *Determinanty rozwoju regionalnego – współczesne odniesienie*. „Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej Bydgoszczy” 2016, nr 9.
- [14] Potoczek, A.: *Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna*, Toruń: Agencja ANOIK 2003.
- [15] Słomski, W.: *Personalistyczna wizja wolności. Wokół koncepcji wolności osoby ludzkiej Emmanuela Mouniera*. Wydanie II zmienione i poszerzone. Warszawa: Mix 2000.
- [16] Stadniczeńko, S.L., Zamelski P.: *Pedagogika prawa. Vade mecum! Pójdź ze mną!* Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie 2016.
- [17] Stępnicka, N.: *Wolność i państwo w gospodarce w świetle rozwoju myśli ekonomicznej*. „Studia Ekonomiczne” 2015, nr 210.

- [18] Timoszyk-Tomczak, C., Bugajska, B.: *Przyszłościowa perspektywa czasowa w starości*. Szczecin: Uniwersytet Szczeciński 2012.
- [19] Toporowski, J.: *Dlaczego gospodarka światowa potrzebuje krachu finansowego*. Warszawa: Książka i Prasa 2012.
- [20] Wyniki Narodowego programu FORESIGHT Polska 2020, Warszawa 2009. [http://www.ippt.pan.pl/WWW-IPPT-oldhtml/foresight/Wyniki_NPF-Polska2020.pdf] [dostęp: 23.05.2018 r.]
- [21] Zamelski, P.: *Równowaga praw i obowiązków implikacją zasady dobra wspólnego*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2014.

dr Piotr Zamelski

Politechnika Opolska

Wydział Ekonomii i Zarządzania, Katedra Nauk Humanistycznych i Prawnych

ul. Luboszycka 7, 45-036 Opole

e-mail: p.zamelski@po.opole.pl

POLITECHNIKA
OPOLSKA

ISSN 2353-8899

